CABINETUL DE CURIOZITĂȚI, METAFORĂ LITERARĂ ȘI TRADUCTOLOGICĂ*

Iulia COSMA
(Universitatea de Vest din Timișoar)
cosmaiulia.m@gmail.com

The Cabinet of Curiosities, a Literary and Translatological Metaphor

The present paper aims to investigate to what extent Horst Bredekamp's research on the conceptual history of the cabinet of curiosities and his observations regarding the modern avatars of this particular way of collecting, as presented in *The Lure of Antiquity and the Cult of the Machine. The Kunstkammer and the Evolution of Nature, Art and Technology* (consulted in Romanian translation), could be applied to fields like literary history and the history of translation, our point being that the cabinet of curiosities itself could be regarded as a functional metaphor, illuminating narrative choices, criteria and strategies applied in the selection of characters, both in literary works and in historical studies of literature and translation. For what are writers and translators but fictional characters in a collection of objective facts and more or less subjective interpretations? The first part of the study focuses upon two famous Italian Renascence epic poems, *Orlando Innamorato* by Matteo Maria Boiardo and *Orlando Furioso* by Ludovico Ariosto, in order to underline that the presence of numerous feminine characters in those works could be considered similar to a collection of curiosities, prior to the actual existence of that sort of cabinets (1540-1740), as a reflection of a *forma mentis* that Bredekamp identified, referring to Parmigianino's *Portrait of a collector* (c 1523), as the Humanist spirit that presides the taste for collecting (Bredekamp 2007: 15). The final part is concerned with the metaphorical potential that the cabinet of curiosities has in the unveiling of methodology applied in historical research dedicated to literature and translation.

Keywords: *literary history*; *history of translation*; *cabinet of curiosities*; *Italian Renascence epic poems*; *translation studies*

1. Preliminariile unei analogii revelatoare

În perioada de tranziție de la Umanism la Renaștere, în Italia își desfășoară activitatea literară doi dintre cei mai importanți autori de poeme cavalerești, Matteo Maria Boiardo (1419-1452) și Ludovico Ariosto (1474-1533). Relația dintre operele celor doi a fost reconstruită la nivelul criticii literare în termenii unei superiorități absolute a continuatorului față de inițiator. Boiardo a rămas într-un con de umbră, opera sa fiind evaluată de istoricii literari prin prisma capodoperei celui de-al doilea (Franceschetti, 1970: 281), un exemplu de succes de public și de critică nealterat din secolul al XVI-lea până în prezent. Faptul că *Orlando Furioso*[1] este o continuare a lui *Orlando Innamorato* a dobândit o valență nesemnificativă, Boiardo fiind considerat doar un precursor lipsit de rafinament și forță creatoare (De Sanctis 1965: 409; Sapegno 1989: 256-267). Dincolo de inevitabilele idiosincrazii ale specialiștilor, cert este că Ariosto îi este tributar lui Boirado care de altfel rămâne un nume relevant în istoria literaturii italiene fie doar și pentru simplul fapt că a realizat un personaj feminin de excepție, Angelica, superior la nivel de construcție și relevanță narativă continuării din *Furioso* (Cosma 2012: 319-322).

În ambele poeme cavalerești se înregistrează un număr semnificativ de prezențe feminine: 40[2] în poemul lui Boiardo și 80[1] în cel al lui Ariosto. Sunt figuri diverse, de natură

[1] Ambele poeme au fost parțial traduse în limba română. Fragmente ample se regăsesc în lucrarea *noastră Ipostaze ale femininului în epopeile Renașterii italiene*, Timișoara, Editura Brumar, 2012, disponibilă on-line: https://www.academia.edu/4974508/Ipostaze_ale_femininului_in_epopeile_Renasterii_italiene.

[2] În ordinea apariției: Angelica, prințesa Cataiului; Alda, soția lui Orlando, Clarice, soția lui Ranaldo, Ermelina,

BDD-A23086 © 2015 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 05:55:31 UTC)

alegorică sau mitologică, protagoniste ale unor legende cavalereşti binecunoscute publicului din epocă, personaje din basme sau bestiare. Intră într-un firesc al lumii narative, sunt elemente necesare desfăşurării acţiunii, declanşatoare ale unor evenimente excepţionale, menite să evidenţieze virtuţile cavalereşti ale protagoniştilor şi ale amazoanelor. Reflectă, în cazul lui Boiardo, universul imaginar al unei societăţi în căutare de valori superioare, de rafinament, sub influenţa dinastiei d'Este, garant al unei relative stabilităţi politice (Dean 1985: 107), a cărei necesitate de autolegitimare va duce la încurajarea activităţilor de natură intelectuală, creând astfel un context benefic dezvoltării culturale. În cazul lui Ariosto, prezenţa sporită a personajelor virgiliene şi a divinităţilor mitologice sunt indicii gustului pentru evaziune într-un trecut fabulos în condiţiile unei epoci în criză, destabilizată la nivel politic şi cultural de competiţia între Franţa, Sfântul Imperiu Roman şi Spania pentru supremaţie în Peninsula italică (Carrol 2003: 60). Caracterul eclectic al acestei multitudini feminine poate frapa cititorul modern la o primă lectură, lăsând impresia incompatibilităţii şi a lipsei criteriului selectiv, contribuind astfel la crearea unei senzaţii de extraneitate. O schimbare de perspectivă, însă, poate aduce cu sine o înţelegere mai adecvată a fenomenului: nu cumva avem de-a face cu nişte colecţii?

2. Cabinetul de curiozităţi literare

Compararea definiţiilor lexemului *colecţie* – „Serie obiecte de acelaşi fel sau de aceeaşi categorie, care, adunate şi dispuse sistematic, reprezintă o valoare artistică, ştiinţifică, documentară" (DEX 2009) şi "Ansamblu de obiecte clasate după anumite principii şi colectate din curiozitate, din intenţii estetice sau ştiinţifice" (NODEX 2002) –, duce la concluzia că

---

soţia lui Ogier Danezul (toate trei sunt menţionate în Cântul I ca fiind prezente la apariţia Angelicăi); păgâna Fiordespina, fiică a lui Marsilio, regele Spaniei; dama fără nume care-l conduce pe Ranaldo în Palatul Veseliei; bătrâna fără nume care-i povesteşte despre dama Stella; Fiordelisa, musulmana convertită la creştinism; maga Dragontina; Tisbina, personaj din povestea spusă de Fiordelisa; dama Albarosa, despre care citeşte Orlando, din cartea scrisă cu sânge; Albina, mama lui Brandimante; amazoana-regină, păgâna Marfisa; maga Falerina; dama Leodilla, fiica regelui din Insulele Îndepărtate; Zâna Comorii/Morgana; Zâna din Insula Lacului; dama Origille; Elidonia, amanta lui Alexandru cel Mare, strămoaşa lui Ruggiero; păgâna convertită, Galaciella, mama lui Ruggiero; musulmana Doralice de Granata; domniţa fără nume care-i dă instrucţiuni lui Orlando; Fauna, monstrul jumătate femeie, jumătate şarpe; amazoana creştină Bradamante de Chiaramonte şi de Mongrana; dama Penitenţa; domniţa de pe vas; Zâna Alcina; Pasitea, una dintre Graţii; dama Calidora; Zâna Silvanella; musulmana Lucina; Zâna Neagră; musulmana Doristella, sora Fiordelisei; Zâna Febosilla; Sibila Cumană; dama de la fântână.

[1] În ordinea apariţiei: Angelica; Bradamante; Lanfusa, mama lui Ferraù; Citrea/Venus; Diana; Medeea; Minerva/Palas; Alda, fiica lui Ottone I; Melissa, necromantă; Femeia Lacului; Ginevra, fiica regelui Scoţiei; Dalinda, camerista Ginevrei; Matilde; maga Alcina; maga Logistilla, sora Alcinei; Morgana; Erifilla, o luptătoare uriaşă călărind un lup; nimfa Aretusa; Fiordiligi, iubita credincioasă a lui Brandimarte; nefericita Olimpia, trădată în dragoste; Andronica, Fronesia, Dicilla şi Sofrosina, cele patru tinere din suita Logistillei; Didona; Aurora; Filide, Neera, Amarilli, Galatea, păstoriţele din *Bucolicele* virgiliene; Venus; Iunona; Isabella/Issabella, fiica regelui Galiţiei, iubita credincioasă a lui Zerbino, preferând moartea trădării; Gabrina, bătrâna perfidă; Cerere, Cibele; Doralice, fiica regelui Granadei, promisă de soţie lui Rodomonte; Discordia şi Mândria; frumoasa şi perfida Orrigille; Parcele; Oronteea, regina fioroaselor amazoane ; Clitemnestra; Sibila Cumană Fiordispina, iubita lui Ricciardetto; Mirra; cele două zâne, una îmbrăcată în alb şi cealaltă în negru, salvatoarele fraţilor Grifone şi Aquilante, mama acestora, Gismonda; Lucina nevasta căpcăunului; Marfisa; Alessandra şi Artemia, fiicele Oronteei, regina amazoanelor; Aleria, soţia credincioasă; Furiile; Ipermestra, singura dintre cele cincizeci de fiice ale lui Danao care a refuzat să-şi ucidă soţul la porunca tatălui; Ippalca, dama de companie şi confidenta lui Bradamante, fiica Callitrefiei, doica acesteia; Bellona; Ippolita, regina legendară a amazoanelor şi Camilla, eroina lui Vergiliu; Fiammetta, care îşi înşală soţul în povestea spusă de hangiu lui Rodomonte; Beatrice, mama lui Ranaldo şi Clarice, soţia acestuia; Ullania, regina Islandei fiica regelui din Lidia, îi povesteşte lui Astolfo că se află în iad din pricina cruzimii sale faţă de bărbatul care o iubea; Tamar; Drusilla, soţia aleasă şi virtuoasă a cavalerului Olindro; Artemisa, regina legendară care i-a ridicat soţului un mausoleu; bătrâna servitoare, camerista Drussilei; Aldabella, sora lui Brandmarte; Galerana, soţia lui Carol Magnul; Argia, soţia lui Anselmo din povestea cârmaciului; Genevra arthuriană; Circe; Proserpina şi Elena din Troia; Teodora, sora lui Constantino. În afara acestora sunt amintite şi unele figuri istorice precum poetesa Vittoria Colonna, membrele familiei Este (Beatrice, Bianca, Diana, Eleonora, Isabella, Leonora, Ricciarda), Gonzaga (Elisabetta şi Eleonora), Sforza (Ippolita) sau Borgia (Angela, Lucrezia).

BDD-A23086 © 2015 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 05:55:31 UTC)

prezența masivă a personajelor feminine în cele două poeme cavalerești italiene ar putea corespunde, la nivel funcțional unei colecții, înregistrând două din cele trei trăsături semantice distinctive, deoarece avem de-a face cu obiecte din aceeași categorie, puse împreună din anumite intenții, fie acestea estetice, științifice sau pur personale. Ceea ce pare să lipsească și să contrazică astfel întregul raționament este lipsa unui criteriu ordonator sau al unui principiu, asta dacă nu luăm în calcul faptul că imboldul de a realiza această colecție ar fi putut fi generat de o *forma mentis,* de ceea ce Horst Bredekamp, interpretând tabloul lui Parmigianino, *Portret al unui colecţionar* (cca 1523), identifica drept „spiritul umanist care prezidează gustul de a colecţiona" (Bredekamp 2007:15).

Cabinetele de curiozități apar în secolul al XVI-lea, ajungând să se bucure de popularitate în perioada 1540-1740. Deși Boiardo își scrie opera la sfârșitul secolului al XV-lea, iar Ariosto în prima jumătate a secolului al XVI-lea, nu poate fi negată o asemănare între catalogul figurilor feminine ale celor doi poeți și ordonarea enciclopedică a acestor cabinete, împărțite de obicei în cinci secțiuni, acoperind o gamă vastă de obiecte: hărți, statui, reprezentări ale animalelor autohtone şi exotice, metale, plante, fosile, unelte etc., dar şi reprezentări plane sau în spaţiu ale serbărilor de la curte şi ale cortegiilor triumfale, picturi şi gravuri ale arborilor genealogici, portrete ale unor artişti renumiţi sau blazoane ale unor familii aristocrate (Bredekamp 2007: 30-31). Alte similitudini se înregistrează la nivelul modalității de construcție a colecțiilor de obiecte respectiv de personaje, dat fiind faptul că, în cazul poemului lui Boiardo, critica literară a insistat asupra lipsei de organicitate, în vreme ce ansamblul unui asemenea cabinet, după cum specifică Bredekamp, avea un caracter neunitar (2007: 31). Dincolo de o simplă reprezentare a lumii, după cum observă același Bredekamp, acele colecții „au introdus și în istoria naturală o aprofundare istorică a gândirii", astfel încât „în cabinetele de curiozități de secolele XVI-XVIII, natura era deja istoricizată" (2007: 14). Cum literatura este o reprezentare ficțională a realității, „cabinetul de curiozități" nu ar putea constitui o metaforă revelatoare la nivel metodologic în istoria literaturii și implicit în cea a traducerii?

3. Cabinetul de curiozități și istoria literaturii

Studiul literaturii, mai ales în ultimii ani, a devenit sinonim cu o permanentă căutare a unor abordări teoretice inovatoare și interdisciplinare, uneori în detrimentul textului însuși, constrâns să sufere analize de tip cultural sau antropologic, ca și cum natura sa ar fi ceva mai mult decât una ficțională. Iluzia existenței unei metode optime de interpretare, de reperat în trendurile interpretative în vogă, în anumite situații poate să ducă la suprainterpretare, fără a se solda cu un plus de cunoaștere. Acest fenomen se înregistrează cu precădere în cazul textelor de care ne separă o distanță istorică semnificativă, deoarece se consideră că o lectură de-acum tradițională, precum cea de tip istoric, nu ar putea să scoată la iveală sensurile ascunse, precum ar face-o cele de tip psihanalitic sau studiile de gen. Cel mai adesea, rezultatele obținute în urma aplicării noilor trenduri interpretative nu fac altceva decât să confirme evidențe istorice, ignorând o dimensiune fundamentală a textului literar, precum cea estetică. În domeniul umanist, inovația nu derivă întotdeauna dintr-o implementare a teoriilor de ultimă oră, ci mai degrabă din modalitatea cercetătorului de a se confrunta cu aspectul diacronic al scriiturii.

Controversele referitoare la validitatea metodelor istorice în exegeza literară au rezultat în urma crizei istoriei literare și a conflictului dintre istoricism și structuralism. În primul capitol din *Raccontare la letteratura* [A povesti literatura], Remo Ceserani oferă o panoramă sintetică asupra aspectelor teoretice și practice referitoare la istoria literaturii la începutul anilor XX, perioadă în care s-au înregistrat „luări de poziție exemplare" împotriva acestei discipline, în cadrul unei „lungi istorii de îndoieli și rezerve cu privire la legitimitatea [sa] teoretică și la posibilitatea punerii sale în practică"[1] (Ceserani 1990: 9). Sunt trecute în revistă afirmațiile mai

[1] Traducerea noastră.

BDD-A23086 © 2015 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 05:55:31 UTC)

multor teoreticieni, scriitori şi filozofi din arii culturale diferite, dar împărtăşind aceeaşi aversiune faţă de istoricii literaturii şi disciplina lor de studiu, de la T. S. Eliott la formalişti, de la Emil Steiger la Allan Tate, la structuralişti (Ceserani 1990: 9-33). Importanţa lecturii istorice în analiza textelor literare a fost adusă în prim plan în anii 70 de George Steiner, în al său *După Babel,* o carte care-i reflectă preocupările interdisciplinare. În primul capitol, „Înţelegerea ca traducere", propune exegeza unor fragmente din clasicii englezi, aparent lipsite de relevanţă, pentru a evidenţia necesitatea de a lua în considerare structura diacronică a textului literar (Steiner 1983: 17-41, 47). În opinia aceluiaşi teoretician, dimensiunea temporală a formelor semantice impune o lectură aprofundată a textului în limba maternă, o lectură al cărei rezultat să permită, pe cât posibil, descifrarea istoriei cuvintelor, în vederea regăsiri unui conţinut semantic circumscris unei anumite perioade istorice, fapt inerent înţelegerii textuale (1983: 47). O expunere asupra utilităţii istoriei literaturii şi a lecturii istorice nu poate exclude contribuţia fundamentală adusă de istoricii Şcolii de la Annales, a căror cercetare s-a focalizat asupra diferitelor aspecte ale cotidianului şi ale individului, de la cel mai umil, până la cel mai puternic, în încercarea de a identifica multitudinea factorilor generatori de fenomene istorice complexe. Studiile acestora referitoare la cultura materială şi spirituală a Evului Mediu, la modul de conceptualizare a fricii, a morţii sau la mecanismele care influenţează viaţa privată au devenit instrumente utile în domeniul studiilor umaniste în general şi al exegezei literare în special.

Revenind la criza istoriei literare şi implicit a istoricului literar, Remo Ceserani oferă un repertoriu de analogii cu privire la rolul şi utilitatea acestora în cercetarea literară: Jakobson propune o analogie între istoricul literar şi un poliţist zelos, prea puţin interesat de adevăr, preocupat doar de găsirea unui ţap ispăşitor, criticul englez W. P. Ker compară manualele de istorie literară cu muzee sau cu ghiduri turistice, în vreme ce unul dintre cei mai importanţi exponenţi ai New Criticism-ului american, Allan Tate subliniază poziţia externă care-i revine istoricului literaturii în raport cu materia tratată, rolul de observator impasibil şi imobil al unui peisaj natural în continuă mişcare (Ceserani 1990: 9-10, 12). În opinia noastră, metafora cabinetului de curiozităţi ar putea avea o valoare revelatoare cu privire la rolul cercetătorului din domeniul istoriei literaturii şi al obiectivelor cercetării sale. Istoricul literar nu este un muzeograf, ci mai degrabă un colecţionar de curiozităţi, aflat într-o permanentă căutare, marcat de propria-i subiectivitate, al cărui demers interpretativ nu este acela de a fixa o realitate mobilă, ci de a o recunoaşte ca atare. Scopul său ultim nu trebuie să fie acela de a inventaria texte, ci de a le evidenţia dimensiunea diacronică, în încercarea de a-i oferi publicului contemporan o imagine nuanţată asupra universului literar.

4. Cabinetul de curiozităţi şi istoria traducerii

Primele menţiuni referitoare la istoria traducerii ca disciplină datează din a doua jumătate a secolului XX, mai exact 1958, când Andrej V. Fedorov[1] relevă importanţa istoriei traducerii în vederea constituirii unei teorii a traducerii. Şapte ani mai târziu, Georges Mounin deplângea lipsa acesteia, remarcând totodată şi caracterului monumental pe care l-ar avea realizarea unei lucrări de istoria traducerii, dată fiind cantitatea enormă de informaţie rezultată în urma unei practici milenare (Mounin 1965: 29). În opinia teoreticianul francez, o asemenea disciplină trebuia plasată în vecinătatea istoriei muzicii, a picturii sau a literaturii (29). Interesului sporadic manifestat în anii 60-70[2] faţă de istoria traducerii, îi urmează apariţia unor lucrări de referinţă în anii 90[3] şi consacrarea acesteia ca ramură esenţială a traductologiei în ultimii zece ani[1], în

[1] Andrei V. Fedorov, *Vvedenie v teoriju perevoda* [Introducere în teoria traducerii], ediţia a II-a revizuită, Moscova, Literaturi na inostrannix iazikax, 1958.

[2] George Steiner, *After Babel: Aspects on Language and Translation*, Oxford University Press, 1975. Tradus în limba română în 1983.

[3] Federick Rener, *Interpretatio. Language and Translating from Cicero to Tytler*, Amsterdam, Rodopi, 1989; Henri van Hoof, *Histoire de la traduction en Occident*, Paris, Duculot, 1991; Michel Ballard, *De Ciceron à Benjamin.*

BDD-A23086 © 2015 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 05:55:31 UTC)

corelație cu profesionalizarea figurii istoricului traducerii în cadrul anumitor programe de studii din instituțiile de învățământ superior. Istoria traducerii a ajuns o disciplină recunoscută la nivel academic și subiect al unor conferințe internaționale, stârnind un interes tot mai mare în rândul cercetătorilor din domeniul științelor umaniste, datorită, probabil, şi caracterului său interdisciplinar.

O trecere în revistă a lucrărilor de istoria traducerii se regăsește în articolul lui José Antonio Sabio Pinilla „La metodología en historia de la traducción: estado de la cuestión": a) studii istorice generale sau parțiale, în funcție de perioada acoperită; b) studii în care „istoria este un argument" într-o demonstrație menită să valideze o anumită teorie a traducerii; c) studiile „punctuale" (cele mai numeroase): articole din reviste sau acte ale unor colocvii; d) studii bibliografice: enciclopedii, dicționare de traducători; e) studii metodologice (2006: 31-33). După cum mărturisește autorul însuși, este vorba de o completare a unei clasificări tripartite propuse de Brigitte Lépinette în 1997 (Sabio Pinilla 2006: 31). Considerăm metafora cabinetului de curiozități, în calitatea sa de colecție exemplară dispusă în perspectivă diacronică, utilă în vederea unei posibile extinderi a tipologiei studiilor de istoria traducerii și în acest sens intenționăm realizarea unei monografii traductive dedicate traducerilor în limba română ale *Infernului* lui Dante Alighieri, începând cu secolul al XIX-lea şi terminând cu secolul XXI.

Cercetarea de tip monografic se bucură de o lungă tradiție în domeniul etnografic, antropologic și literar. Ceea ce ne propunem este să aplicăm acest tip de studiu şi la domeniul traductologiei, opțiune motivată de caracterul interdisciplinar al demersului nostru de cercetare, aflat la granița dintre istoria traducerii, istoria receptării, istoria literaturii, istoria limbii, critica traducerii, istoria culturală etc. Accepțiunea pe care o dăm termenului este cea de bază, de studiu complet și detaliat al unui subiect restrâns, delimitat în timp (traducerile *Infernului* lui Dante în limba română, între secolele al XIX-lea și al XXI-lea), conștienți fiind de conul de umbră în care a intrat cercetarea de tip monografic la nivelul studiilor literare (Lefter 2002). Urmând distincțiile pe care Ion Bogdan Lefter le stabilește pentru monografiile literare, demersul nostru se dorește a fi unul de sinteză, atât istorico-literar, cât și critic și interpretativ. Obiectivul principal este de a investiga, prin intermediul studierii atente a traducerii operei unui scriitor european fundamental, o parte semnificativă din practica traductivă românească, iar finalitatea estimată este de a realiza cartografierea unui domeniu încă prea puțin studiat al istoriei traducerii românești.

Utilitatea monografiilor traductive rezidă tocmai în natura lor interdisciplinară. Cunoaşterea practicilor traductive, a mentalităţii traducătorilor şi cititorilor lor, dar mai ales a fermentului traductiv, considerăm a fi de un real folos atât în studiul istoriei traducerii şi receptării lui Dante în limba română cât și în cel al literaturii române şi al istoriei limbii române literare. Astfel, în virtutea faptului că procesul interpretativ vizează istoria receptării unui autor străin în spațiul cultural autohton, rezultatele obținute pot interesa disciplinele menționate anterior, ducând astfel la noi direcții de cercetare referitoare la influența limbajului poetic italian asupra literaturii române de secol XIX și XX. Sonoritățile dantești în limba română sunt italiene or sunt, în fond, autohtone? În ce măsură poetul Coșbuc a fost influențat de traducătorul Coșbuc sau, dimpotrivă, traducătorul este cel a cărui activitate a fost marcată de elanul creativității poetice. Dincolo de o căutare exasperantă a unor similitudini de suprafață, dacă nu chiar inexistente, în operele unor poeți precum Eminescu (Iroaie 1967: 559) sau a unor versuri – mai degrabă stângace – închinate marelui poet italian, efectele influenței trebuie căutate la un nivel mai profund. Dar atâta timp cât cercetătorul nu cunoaşte tradiția literară italiană, îi este imposibil să observe existența acestor puncte de contact, care se manifestă uneori la nivelul gramaticii

---

Traducteurs, traductions, réflexions, Presses Universitaires de Lille, 1992; Lawrence Venuti, *The Translator's Invisibility: A History of Translation*, United Kingdom, Routledge, 1995; Anthony Pym, *Method in Translation History*, Manchester, St Jerome Publishing, 1998.

[1] Delisle, Jean, Gilbert Lafond, *Histoire de la traduction/History of Translation*, CD-Rom DIDAK, Ottawa, Université d'Ottawa, 2002.

BDD-A23086 © 2015 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 05:55:31 UTC)

(fonetică, lexic, sintaxă), iar alte ori la cel al retoricii textuale. Consultarea unei monografii traductive ar putea să-i ofere criticului literar instrumentele necesare pentru a sesiza implicațiile relației instaurate între traducător și autorul tradus, precum și reverberațiile rezultatului activității traductive în spațiul cultural autohton.

Un prim beneficiu evident – și menționat anterior – este acela de a furniza unele noțiuni aplicate de istoria și critica traducerii, familiarizându-i pe viitorii traducători cu anumite concepte fundamentale în formarea lor profesională și oferindu-le totodată posibilitatea de a observa modul în care alți traducători și-au dezvoltat și aplicat strategiile de traducere în cazul operei unui singur scriitor, dobândind astfel o perspectivă plurală asupra activității traductive. Acestui beneficiu îi urmează și altele, poate mai puțin evidente, dar de o relevanță deosebită în formarea viitorilor traducători literari și anume: schimbarea perspectivei asupra modului de a se percepe pe sine ca subiect traducător – Judith Woodsworth subliniază într-un articol[1] din 1988 necesitatea de acorda o mai mare importanță subiectului traducător în cazul traducerii literare (1988: 125) – prin contactul cu diferitele stiluri și strategii de traducere ale predecesorilor; conștientizarea necesității retraducerilor în domeniul literar; sesizarea afinităților pe care traducerea literară la nivel de disciplină academică le are mai degrabă cu științele literaturii sau scrierea creativă, decât cu disciplinele lingvistice, așa cum specifică Piotr Kuhiwczak în *The Troubled Identity of Literary Translation*[2] (2003: 113-114); realizarea *empatiei estetice* în termenii lui Bahtin, esențială în procesul traducerii literare.

5. Concluzii

Cabinetul de curiozități, prin eclectismul structural și funcția de *imago mundi*, microcosmos aflat sub controlul și la dispoziția colecționarului, prezintă unele similitudini la nivel conceptual cu o istorie a literaturii sau cu o monografie traductivă. Istoricul, în calitate de custode al colecției de obiecte literare autohtone sau traduse, imprimă prin propria-i activitate un sens și o direcție timpului, perspectiva sa amprentând în mod ineluctabil ceea ce pare un parcurs și un discurs de natură obiectivă, dat fiind faptul că, așa cum observă scriitorul Philippe Forest, „timpul istoriei nu e timp, nu are sens, vine de nicăieri, duce oriunde", pe când istoria, creație a istoricului, „leagă ceea ce n-a avut niciodată sens și aruncă în gol arcul unui pod între universuri disjuncte" (2006: 37).

Referințe bibliografice:

BREDEKAMP, Horst 2007: *Nostalgia Antichităţii şi cultul maşinilor. Istoria cabinetului de curiozi- tăţi şi viitorul istoriei artei*, traducere de Maria-Magdalena Anghelescu, Cluj, Editura Idea.

CARROL, Linda 2003*: Fools of the Dukes of Ferrara: Dosso, Ruzante, and changind Este alliances în MLN,* Vol. 118, No. 1, Italian Issue (Jan.), p. 60-80.

CESERANI, Remo 1990: *Raccontare la letteratura*, Torino, Bollati Boringhieri.

COSMA, Iulia 2012: *Ipostaze ale femininului în epopeile Renașterii italiene*, Timișoara, Editura Brumar.

DEAN, Trevor 1985: *Lords, Vassals and Clients in Renaissance Ferrara*, în *The English Historical Review*, vol. 100, Nr. 394 (Ian.), Londra, Oxford University Press, p. 106-119.

[1] „Une étude axée sur le sujet traduisant permettrait de redéfinir la traduction littéraire. Provisoirement, on pourrait la définir ainsi: traduire un texte littéraire, c'est créer dans une autre langue un autre texte parallèle à l'original, avec lequel le traducteur se reconnaît des affinités particulières et qu'il se donne pour mission de transmettre et de faire reconnaître dans sa propre culture."

[2] „It is fair to say that Applied Linguistics has been marginally more open to translation, but it seems to me that too often applied linguists turn to translation only if they have exhausted their thoughts on language teaching, language acquisition and bilingualism. This may explain why translation has never been acknowledged as one of the basic language skills, and still has a marginal status in many modern language departments.
I believe that activities which are more relevant to literary translation and Translation Studies are creative writing and the study of literature."

BDD-A23086 © 2015 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 05:55:31 UTC)

DE SANCTIS, Francesco 1965: *Istoria literaturii italiene*, traducere, studiu introductiv şi note de Nina Façon, Bucureşti, Editura pentru Literatură Universală.
FOREST, Philippe 2006: *Sarinagara*, trad. de Dan Petrescu, Bucureşti, Editura Nemira.
FRANCESCHETTI, Antonio 1970: *Struttura e compiutezza dell*'Orlando innamorato în *Il Boiardo e la critica contemporanea.* Atti del convegno di studi su Matteo Maria Boiardo Scandiano- Reggio Emilia 25-27 aprile 1969, a cura di Giuseppe Anceschi, Firenze, Leo S. Olschki, p. 281-294.
IROAIE, Petru 1967: *Momenti danteschi nella letteratura romena*, în *** *Atti del Convegno di studi su Dante e la Magna Curia*, Palermo, Centro di studi filologici e linguistici siciliani, p. 555-562.
KUHIWCZAK, Piotr 2003: *The Troubled Identity of Literary Translation*, în (coord) Gunilla Anderman and Margaret Rogers, *Translation today. Trends and perspectives*, Multilingual Matters LTD, p. 112-124.
LEFTER, Bogdan Ion 2002: „Monografia istorico-literară" în *Observatorul cultural*, n. 133, disponibil on line: URL http://www.observatorcultural.ro/Monografia-istorico-literara*articleID_4827 articles_details.html.
MOUNIN, Georges 1965: *Teoria e storia della traduzione*, Torino, Einaudi.
SAPEGNO, Sapegno 1989: *Compendio di storia della letteratura italiana*, 1. *Dalle origini all'Umanesimo- fine del Quattrocento*, Firenze, La Nuova Italia.
STEINER, George 1983: *După Babel. Aspecte ale limbii și traducerii*, traducere de Valentin Negoiță și Ștefan Avădanei, prefață de Ștefan Avădanei, București, Editura Univers.
SABIO PINILLA, J. 2006: *La metodología en historia de la traducción: estado de la cuestión*, în *Sendebar*, 17, 2006, p. 21-47, disponibil on line: <http://revistaseug.ugr.es/index.php/sendebar/article/view/1007>.
WOODSWORTH, Judith 1988: *Traducteurs et écrivains : vers une redéfinition de la traduction littéraire*, în *TTR: traduction, terminologie, rédaction*, vol.1, n.1, p. 115-125.

* *Această lucrare a fost cofinanţată din Fondul Social European prin Programul Operaţional Sectorial pentru Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013, Cod Contract: POSDRU/159/1.5/S/140863, Cercetători competitivi pe plan european în domeniul ştiinţelor umaniste şi socio-economice. Reţea de cercetare multiregională (CCPE)*

BDD-A23086 © 2015 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 05:55:31 UTC)